

NILS FELLDINS DIVERSEHANDEL. KNIVSTA.

Nils Felldins diversehandel i Knivsta - nyöppnad, på detta gamla vykort från ca 1905.

En handelsgårds historia

En drygt 85-årig historia går snart i graven då grävskoporna kommer till Segerdal. Den äldre kvarvarande "handelsgården" i Knivsta försvinner för att ge plats åt den nya centrumbebyggelsen. Den gamla fastigheten förknippas, åtminstone av äldre Knivstabor, med Felldins diversehandel, som här drevs under ett halvt sekel. I "Kyrka, hem- och bygd" från 1951 berättar Martin Felldin vid firmans 50-årsjubileum den 19 november 1949 om sin fars, Nils Felldin, verksamhet och därmed också om handelsgården Segerdals historia. Berättelsen återges här i något förkortat skick.

Omkring 1790 behagade min farfars farfar Abraham Larsson, av någon obegriplig anledning, tillbyta sig namnet Felldin, som alltsedan dess följt släktleden. Förfäderna lär ha varit strävsamma och undgått registrering hos häradsrätten för såväl konkurs som omynlighetsförklaring.

Farfar hade valt möbelsnickarens yrke i en liten verkstad i Fasterna kommun. De tre pojkarna fick ibland följa sin far på fiske till insjöarna i brukets storskogar. Detta gav sonen Nils större hänförelse än vad både såg och hyvel kunde göra, vilket föranledde farfar att skänka honom sitt skottnät på 15-årsdagen - men samtidigt stänga dörren från insidan. Brödet räckte till endast för de gamla och de snickrande bröderna.

Min gamle farbror har berättat att Nisse kämpade med

gråten när hemmets dörr stängdes. Med nätet över axeln och blandade känslor i kroppen vandrade han gångstigen bort mot sjön. Vid stranden satte han sig på en sten och drömde om hemmet som krävde hårt träarbete och om en oviss framtid med nätet som enda insats. Hos en gammal gumma fick han bostad på kredit och till kosthållet bidrog han med fisk. Med allt hopsamlat mod begav han sig en dag fram till Rånäs brukskontor och ville arrendera fiskevattnet i sjön. Den saken ordnades. Med bruksbokhållarens varning att icke drunkna, hans välsignelse och uppmaning att om Nils skulle få någon fisk så kunde han gott komma tillbaka och sälja den, skyndade Nils glad i hägen åter till "sin" sjö. Snart behövde han inte låna båt, och med fiskpengar kunde han köpa garn att göra sig redskap av. - Vid 27 års ålder hade han många gånger hyrt sig en häst och vagn och kört till både Stockholm och Norrtälje på lyckade försäljningsturer. Han arrenderade nu brukets alla fyra sjöar och hade 5 fiskardrängar, när han en kall vinterdag höll på att bli kvar på Skedvikens nystöpta snöbeläggning. Med uppbringadet av sina sista krafter nådde han land och människor och undgick att frysa ihjäl. Ett härigenom ådraget svårartat hjärtfel tvingade honom att välja ny levnadsbana.

I november 1899 vågade far och hans unga brud att pröva lyckan som köpmansfolk i Knivsta. Visserligen

Ragnar Jansson har haft sin arbetsplats i samma hus i över ett halvt sekel. Här arbetar han i glasmästeriet, november 1990.

var det Lychnellska affärshuset i Särsta sedan 1878 väl inarbetat, men försökte mina föräldrar likväl övertaga en liten affär i Gustavsberg, väster om järnvägen, i trots av att sedan affären inreddes 1898 redan två innehavare nödgats att giva upp. Med några intjänta tusenlappar från fisketiden och vännen Lagerqvist som rådgivare lyckades affären under de första 13 månaderna omsätta 12.043:-. Följande år fördubblades omsättningen för att 1903 vara 70 029:-

Förutom några bondgårdar bestod det nyfödda stations-samhället av järnvägsstationen, Särstaaffären samt de strax förut uppförda mejeriet och Lundqvistska sågverket. Ingetdera ännu så särdeles stort. Samhällets början var dock gjord och det frestade bonden J.F.Larsson att på hörntornten Segerdal, år 1903/04 bygga ett 50 meter långt affärs- och magasinshus samt en 21/2-vånings bostadshus. Det lyckades far att få hyra affären med halva magasinshuset samt nedre våningen i boningshuset. Sedan affären flyttats till Segerdal inreddes Gustavsberg åter till lägenhet. Segerdals läge, mitt emellan mejeriet och stationen var vid den tiden bästa möjliga. Därtill kom att bostaden i alla fall låg några meter närmare sjön Walloxen, som alltså frestade. Affärsarbetet tog dock helt tid och krafter i anspråk.

I det övriga magasinshuset bedrev Larsson "Knivsta

Maskin- och Redskapsaffär". Herr Larsson djärvt översteg dock hans kapital och affärsbegävnings, varför han lyckades intressera min far att ingå som kompanjon, vilket höll till 1908 då maskinaffären övertogs av bröderna Modin, vars firma alltså begynte i Segerdal. Nu i rätta händer började affären draga till sig de av speceriaffären åtrådda "bondskjutsarna".

Åren 1907/08 blev arbetssamma år med såväl maskinaffärens avveckling som en stor "rallarinvasion" som byggde järnvägens dubbelspår och bangård. Omsättningen steg till 138 resp. 149 tusen kronor p.g.a. leveranser till rallarnas marketenterier och inackorderande familjer. Trots att mor hade 4 småbarn, hem och personal med fritt vivre, sågs hon ute i affären och expedierade noter. Min moster, fröken Thea Wedlund, numera fru Dahl, var på den tiden en mycket värdesatt medhjälpare.

Min far hade omdömet om sig att vara hjälpsam och snäll, tyvärr ibland alltför snäll, även mot allehanda handelsresande, så att lagret blev för stort och oekonomiskt, och mot dåtidens lurendrejure bland ortsbefolkningen. De utestående fordringarna blev alltför stora och likviditeten försämrades. Även det fysiska välbefinnandet hade försämrats, varför han följde läkarens råd och hyrde ut affären under åren 1911-16 till Helmer Jansson.

Karl-Erik Jansson och Birgitta Karlsson expedierar i färghandeln, som lades ner i april 1981.

Larsson började bygga bageri på gården, vilket han inte heller maktade fullfölja, varför hela fastigheten erbjöds far, som med vänners hjälp kunde förvärva densamma. Bageriet färdigbyggdes och med bröd- och mjölkförsäljning samt café hade familjens medlemmar full sysselsättning sedan första hyresgästen flyttat. Även sjön fick sin rikliga andel av fars intresse.

Vilopausen från affären hade dock medfört ökade förutsättningar till kommande bättre resultat.

Det var i juni 1916 som jag utbytte den vita bagare-dräkten mot springgrabbens och lagerbiträdets mörkare kostym. Min far engagerade förste biträdet Linderholm från Gimo Brukshandel som min speciella övervakare. Diskarbetet avbröts delvis av handelsskola och värnplikt. Min önskan att få praktiktjänst på annat håll besvarades diskussionslöst med att jag önskade fars hjälp i

framtiden var det min plikt att hjälpa honom nu, så han och gick till sjön för att fiska. Fisketurerna blev allt tätare nu sedan två förväntansfulla telningar var med i affären.. Min syster Maija har sedan 1910 nedlagt ett synnerligen ambitiöst arbete som telefonförsäljare och chef för kontoret.

År 1922 förvärvades Särsta som filial och anställdes herr Aron Östman som dess blivande föreståndare. 1923 års omsättning uppgick till 83.696:- och år 1946 till ungefär en kvarts miljon, vilket bekräftar hans utomordentliga arbetsinsats.

År 1927 på nyåret drog sig far helt ur rörelsen och förvärvade efterföljande år en fastighet i Erikssund med fiskerätt i Mälaren.

När fru Lisa skulle överta min mors rusthåll erfordrades både kärlek, mod, energi och kunnighet. För hem, personal och Hotell Segerdal nyanskaffades bl.a. mer än ett tjug sängmadrasser och övriga inventarier i förhållande härtill.

Så kom även Edebyaffären, Erikssundsaffären och Knivsta Färghandel till, samt världskriget med sina inkallelser. Tidvis tjänade ända till 7 medarbetare i uniform fosterlandet på en gång. 107 varurubriker voro belagda med ransoneringsingripande. Affärsledningens arbetsdagar blev elastiska till bristningsgränsen, och årsomsättningen översteg miljonen trots varubrist. Svårigheten att anskaffa erforderligt personal tvingade oss att decimera rörelsen. Hotell Segerdal och bageri-

Knivsta Färghandel, april 1981.

Foto: Per Thunström

fastigheten avvecklades. Särstaaffären överläts till dess inväxta föreståndare herr Östman.

Edebyaffären såldes till annan sockenhandlare. Huvudaffären har uppdelats i tre specialaffärer: skor och manufaktur säljes av köpman Lennart Gustafson samt specerier och husgeråd av affärens mångårige butikschef köpman Bernt Broén.

I dag har firma Nils Felldin allenast sin specialaffär med böcker och papper, presentartiklar och radio i det nybyggda Solgården, Knivsta Färghandel, Erikssundsaffären, en relativt betydande kokshandel samt några agenturer.....

En Knivstamiljö med historia. Affärslängan på fastigheten Segerdal ca 1965. Längan inrymmer då Nisses cykel & sportaffär. Lägga märke till mjöl- och senapsreklamen efter den då nyligen nedlagda Broéns livsmedelsaffär.

Foto: V. Gustafsson